

Młodzieżowa
Rada Klimatyczna II KADENCJI

JAK ROZMAWIAĆ O KLIMACIE?

DEBATA OKSFORDZKA
JAKO NARZĘDZIE W NAUCE
O KLIMACIE

Młodzieżowa
Rada Klimatyczna

CZYM JEST MŁODZIEŻOWA RADA KLIMATYCZNA

→ II KADENCJA

Młodzieżowa Rada Klimatyczna II kadencji, która opracowała ten poradnik jest organem pomocniczym działającym przy **Ministrze Klimatu i Środowiska**.

Do zadań Młodzieżowej Rady Klimatycznej należy:

1. **Wyrażanie opinii** w zakresie spraw objętych działaniami administracji rządowej klimat, energia i środowisko, w szczególności przedstawianie opinii na temat planowanych zmian polityki, strategii i zmian legislacyjnych w zakresie właściwości Ministra, w tym propozycji rozwiązań;
2. **Kreowanie i promowanie** wśród młodzieży postaw proekologicznych i proklimatycznych;
3. **Podnoszenie poziomu wiedzy** wśród młodzieży w zakresie spraw objętych działaniami administracji rządowej klimat, energia i środowisko.

W skład II kadencji Rady, która przygotowała ten poradnik wchodzi obecnie **19 młodych ludzi reprezentujących różne środowiska**, a wspólnym celem wszystkich członków Rady jest aktywne działanie na rzecz ochrony klimatu. Młodzieżowa Rada Klimatyczna jest platformą do dyskusji, wymiany doświadczeń, postulatów i pomysłów pomiędzy młodzieżą z całej Polski.

Kontakt z Młodzieżową Radą Klimatyczną

Nasze profile w mediach społecznościowych:

Facebook: [@młodzieżowaradaklimatyczna](#)

Instagram: [@młodzieżowaradaklimatyczna](#)

Serdecznie zapraszamy do kontaktu z członkiniami i członkami Młodzieżowej Rady Klimatycznej za pomocą maila:
młodzieżowa.rada.klimatyczna@klimat.gov.pl.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	5
1.1 Definicja debat oksfordzkich	7
1.2 Edukacja pozaformalna	8
1.3 Cel edukacji klimatycznej	10
DEBATY OKSFORDZKIE	
2. Organizacja debaty oksfordzkiej w szkole	12
2.1 Przebieg debaty	12
a) Zasady debaty oksfordzkiej	
b) Role mówców w debacie	16
c) Sędziowanie debaty	18
2.2 Wybór tematu	20
2.3 Formułowanie tez	20
2.4 Przygotowanie drużyn debatujących	21
2.5 Refleksje i wnioski	22
STREFA DLA NAUCZYCIELA	
3. Narzędzia i zasoby dla nauczycieli	24
3.1 Materiały edukacyjne	24
3.2 Platformy online do organizacji debat	27
3.3 Słowniczek	28
3.4 Najczęściej mylone pojęcia	32
3.5 Fakty i mity	35

4. Przykładowe tezy debaty oksfordzkiej w kontekście klimatycznym	40
4.1 Polityka klimatyczna	40
4.2 Energetyka	41
4.3 Ochrona środowiska	42
4.4 Ochrona bioróżnorodności	43
4.5 Ochrona zasobów wodnych	44
4.6 Adaptacja i mitygacja do zmian klimatu	45
4.7 Gospodarka o obiegu zamkniętym	45
4.8 Inicjatywy społeczne i edukacyjne	46
4.9 Transport ekologiczny	48
5. Korzyści z wykorzystania debat oksfordzkich w edukacji klimatycznej	49
6. Studium przypadku: Sukcesy debat oksfordzkich w edukacji klimatycznej	51
6.1 Doświadczenia szkół i instytucji	51
6.2 Wpływ debat oksfordzkich oraz umiejętności retorycznych na świadomość klimatyczną	53
Bibliografia	56
Netografia	58

WPROWADZENIE

NATALIA GAJEWSKA

W obecnych czasach, zmagając się z coraz bardziej **palącymi wyzwaniami związanymi ze zmianą klimatu**, konieczne staje się poszukiwanie innowacyjnych i efektywnych metod edukacji, które nie tylko rozwijają umiejętności osób uczniowskich, ale także angażują ich w rozważania na temat kluczowych problemów środowiskowych. W tym kontekście debaty oksfordzkie wyłaniają się jako dynamiczne narzędzie, które nie tylko rozwija zdolności argumentacyjne młodzieży, ale także **inspiruje do głębszego zrozumienia i działania w zakresie ochrony klimatu**. Debaty oksfordzkie umożliwiają uczestnikom lepsze zrozumienie złożoności problemów związanych ze zmianami klimatycznymi poprzez spojrzenie na sprawę z różnych perspektyw i argumentów. Dzięki temu młode osoby mogą stać się bardziej świadomymi i kompetentnymi decydentami, zdolnymi podejmować odpowiedzialne decyzje dotyczące środowiska naturalnego.

Debaty oksfordzkie, będące jedną z form **sformalizowanej dyskusji**, stanowią niezwykle wartościowe narzędzie w edukacji klimatycznej. Ich formalny charakter, oparty na określonych zasadach, umożliwia prowadzenie uporządkowanego sporu wokół istotnych tez, co sprzyja nie tylko rozwijaniu umiejętności argumentacji, ale również skutecznemu zdefiniowaniu stanowiska w dyskusji. Dzięki debatom uczestnicy czują się bardziej zaangażowani w dyskusję na temat zmian klimatycznych, co może zwiększyć ich poczucie odpowiedzialności za ten problem.

W kontekście edukacji klimatycznej, istotne staje się wykorzystanie narzędzi pozaformalnych, które umożliwiają uczestnikom aktywne angażowanie się w proces nauki poza tradycyjnymi strukturami klasowymi.

Edukacja pozaformalna stawia na praktyczne doświadczenia i interakcję społeczną. Dzięki temu rozwija umiejętności nie tylko poznawcze, lecz także społeczne i emocjonalne. Cel edukacji klimatycznej w kontekście debat oksfordzkich **nie ogranicza się jedynie do zdobywania wiedzy** na temat zmian klimatycznych. Jest to także próba przygotowania uczniów do przyszłych działań adaptacyjnych i łagodzących skutki tych zmian, a także do podejmowania innowacyjnych rozwiązań mających na celu ochronę środowiska naturalnego. Otwarcie na interdyscyplinarność oraz krytyczne myślenie stanowią istotne elementy procesu edukacyjnego w kontekście debat oksfordzkich, które mogą przyczynić się do skuteczniejszej adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych i ograniczenia negatywnego wpływu człowieka na środowisko.

W dalszej części opracowania poradnika **przedstawione zostaną różne aspekty debat oksfordzkich** w kontekście edukacji klimatycznej, **wraz z praktycznymi wskazówkami dla prowadzących i studiami przypadku**, które mogą stanowić inspirację dla nauczycieli i edukatorów.

DEFINICJA DEBAT OKSFORDZKICH

STOWARZYSZENIE PLAN NA KRAKÓW
PATRYK GOLBA-ZAWADZKI

Debata od czasów starożytnych stanowiła **jedną z metod konfrontacji różnych, sprzecznych ze sobą, stanowisk**. Sposoby jej prowadzenia często przybierały różne formaty i zasady silnie powiązane z kulturą polityczną danego państwa. Jeden z najpopularniejszych typów debaty powstał w wiktoriańskiej Wielkiej Brytanii. **Tzw. oksfordzki styl debatowania (ang. Oxford-Style debate)** wytworzył się w oparciu o mocno dialektyczną angielską debatę akademicką, która obowiązywała na uniwersytecie w Cambridge i Oksfordzie. Geneza nazwy bierze się ze słynnej debaty między ewolucjonistami, broniącymi Karola Darwina, a kreationistami, których reprezentował anglikański biskup Oksfordu.

Debata oksfordzka charakteryzuje się **sformalizowanym stylem prowadzenia sporu przy zachowaniu sztywnych zasad i oficjalnej formy wypowiedzi**. Konfrontację między sobą prowadzą dwie czteroosobowe drużyny, które po wylosowaniu reprezentują przeciwstawne do siebie stanowiska do narzuconej przed debatą tezy. Zadaniem obu drużyn jest przy użyciu odpowiedniej spójnej argumentacji przekonać sędziów lub obserwatorów debaty do swojego poglądu na daną sprawę. Zasady debaty oksfordzkiej zostaną przedstawione w późniejszych rozdziałach.

EDUKACJA POZAFORMALNA

WIKTORIA RATAJCZAK

Obecnie, gdy zmiany **klimatu stają się coraz bardziej palącym problemem, edukacja nie może pozostawać obojętna.** Właśnie dlatego tak istotne jest wykorzystanie narzędzi pozaformalnych, aby umożliwić uczestnikom aktywne zaangażowanie się w proces nauki, poza tradycyjnymi ramami klasowymi. Edukacja pozaformalna to sposób na przekazywanie wiedzy i kształtowanie świadomości społecznej, który opiera się na praktycznych doświadczeniach, interakcji społecznej oraz rozwijaniu umiejętności poznawczych, społecznych i emocjonalnych. Warto zrozumieć, że edukacja formalna, choć niezbędna, nie zawsze jest wystarczająca, zwłaszcza gdy mierzymy się z tak złożonym problemem jak zmiana klimatyczna.

Definiując edukację pozaformalną, należy podkreślić, że odbywa się ona poza formalnym systemem szkolnym, jest zorganizowana, ale elastyczna, a jej celem jest osiągnięcie określonych celów **bez konieczności uzyskiwania nowych kwalifikacji czy dyplomów.** Jest to forma uczenia się, która odzwierciedla potrzeby i zainteresowania uczestników, co stawia ją w opozycji do sztywnych struktur edukacyjnych.

W ramach edukacji pozaformalnej szczególną rolę mogą odgrywać debaty. Debata to **nie tylko narzędzie edukacyjne, ale także sposób na rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia, argumentacji oraz zdolności do słuchania i współpracy.**

Właśnie dlatego debaty są tak istotne w promowaniu świadomości klimatycznej.

Podczas debat oksfordzkich uczestnicy mają możliwość wymiany poglądów, argumentowania i prezentowania swoich stanowisk. Warsztaty i interaktywne sesje dyskusyjne pozwalają na praktyczne zastosowanie wiedzy oraz rozwijanie umiejętności komunikacyjnych i negocjacyjnych.

Wybór tematów debat oraz przygotowanie odpowiednich materiałów edukacyjnych są kluczowe dla skuteczności działań edukacyjnych w ramach debat oksfordzkich. Ważne jest, aby tematy **były aktualne, angażujące oraz odpowiadały na potrzeby i zainteresowania uczestników**. Istotne jest także ich odpowiednie zbalansowanie, umożliwiające toczenie sprawiedliwego sporu - debata musi być możliwa do wygrania zarówno po stronie propozycji, jak i opozycji, bo inaczej uczestnicy czują się niesprawiedliwie potraktowani, a ich chęć udziału w podobnych aktywnościach spada. Wobec coraz bardziej złożonych wyzwań, jakie stawiają przed nami zmiany klimatyczne, edukacja pozaformalna, zwłaszcza poprzez debaty oksfordzkie, staje się niezwykle istotnym narzędziem w budowaniu świadomego społeczeństwa, gotowego do podejmowania działań na rzecz ochrony naszej planety.

CEL EDUKACJI KLIMATYCZNEJ

PAWEŁ DUDZIEC

Zmiana klimatu jest głównym zagrożeniem stojącym przed planetą. W wielu traktatach międzynarodowych edukację uznano za ważne narzędzie umożliwiające adaptację i łagodzenie zmian klimatycznych [Prieto i in. 2020]. Obecnie **edukacja klimatyczna wymaga holistycznego podejścia**, które wykracza poza pedagogikę szkolną. Nie powinna się ona ograniczać do interwencji w obrębie samych programów nauczania, bowiem wysiłki w zakresie edukacji klimatycznej powinny być skoordynowane i zinstytucjonalizowane [Szczepankiewicz i in. 2021]. Wiele badań wykazało, że wiedza młodych ludzi na temat zmian klimatycznych jest **na ogół ograniczona, błędna i pod silnym wpływem środków masowego przekazu**. Inne badania sugerują, że dydaktyczne podejście do edukacji dotyczącej zmian klimatycznych było w dużej mierze nieskuteczne, jeśli chodzi o wpływanie na postawy i zachowania uczniów [Rousell i in. 2018]. Obecna edukacja w obszarze klimatu powinna opierać się na koncepcji przygotowania uczniów do przyszłych działań łagodzących i adaptacyjnych do zmian klimatycznych oraz w aspekcie możliwości wystąpienia katastrof naturalnych [Stevenson i in. 2017].

Edukacja klimatyczna może być jednym z **najważniejszych i najskuteczniejszych** sposobów rozwijania zdolności do radzenia sobie z kryzysem klimatycznym. Wynika to z efektu mnożnikowego, w ramach którego rodziny i społeczności odnoszą korzyści, gdy jednostki dzielą się tym, czego się nauczyły, szczególnie w odniesieniu do adaptacji i łagodzenia skutków. Musimy zareagować poprzez wspólne rozwiązywanie problemów i innowacje w wielu wymiarach instytucji i systemów środowiskowych, społecznych, gospodarczych i edukacyjnych.

Innowacyjność zależy od możliwości uczenia się zespołowego, adaptacyjnego, produktywnego i szybkiego, a także działania w różnych, często ogromnych skalach zarówno przestrzennych, jak i czasowych. Dlatego edukacja dotycząca zmian klimatycznych wymaga skupienia się **na takim sposobie uczenia się, krytycznego i kreatywnego myślenia oraz budowania potencjału, który umożliwi młodym ludziom zapoznawanie się z informacjami, zadawanie pytań, rozumienie, zadawanie krytycznych pytań** i podejmowanie, ich zdaniem, odpowiednich działań w celu zareagowania na zmiany klimatyczne. Edukacja dotycząca zmian klimatycznych obejmuje twórcze przygotowanie dzieci i młodych ludzi na szybko zmieniającą się, niepewną, ryzykowną i potencjalnie niebezpieczną przyszłość. Wymiar tego potencjalnego niebezpieczeństwa zależy od działań, które podejmiemy dzisiaj [Stevenson i in. 2017].

Trudność edukacji klimatycznej leży w jej **interdyscyplinarności**. Nauka o zmianie klimatu (jako nauka o całym systemie Ziemi) czerpie z wielu dyscyplin – tych nauczanych w szkołach, takich jak chemia, fizyka, biologia i nauki o Ziemi, a także z korelacji różnych dyscyplin. Z tego wynika kolejny cel edukacji klimatycznej, jakim jest interdyscyplinarne rozwijanie wiedzy uczniów [Stevenson i in. 2017]. Patrząc szerzej na edukację klimatyczną, należy w tym miejscu podkreślić, że **pozwała ona także na rozwijanie świadomości ekologicznej, kształtowanie postaw proekologicznych i umiejętności skutecznego działania na rzecz ochrony środowiska**.

Debaty oksfordzkie stają się w przytoczonych uwarunkowaniach i perspektywie doskonałym narzędziem umożliwiającym młodzieży nie tylko zdobycie wiedzy, ale również nabycie zdolności analizy, argumentacji i krytycznego myślenia. **Staje się to dzisiaj kluczowe w kontekście wyzwań związanych ze zmianami klimatu**.

W dalszych rozdziałach poradnika przedstawimy różne aspekty debat oksfordzkich, prezentując przykłady tematów debat o tematyce klimatycznej (możliwość wykorzystania przez prowadzących zajęcia), korzyści płynące z ich użycia w edukacji klimatycznej czy praktyczne wskazówki dla prowadzących na bazie studiów przypadku.

ORGANIZACJA DEBATY OKSFORDZKIEJ W SZKOLE

STOWARZYSZENIE PLAN NA KRAKÓW

PATRYK GOLBA-ZAWADZKI

PRZEBIEG DEBATY

► Zasady debaty oksfordzkiej

Debata oksfordzka charakteryzuje się bardzo **sformalizowanym sztywnym przebiegiem**. Tak jak w piłce nożnej bramki są dwie, a piłka jest jedna, tak i w debacie oksfordzkiej mamy dwie drużyny i jedną tezę. Przebieg debaty przebiega w formie zygzaka, ponieważ kiedy rozpiszemy sobie wszystkich mówców w kolejności ich wystąpień, schemat przypomina powtórzoną literę „Z”.

Zasady ogólne debaty oksfordzkiej dotyczą czasu mowy, **zasady zadawania pytań, i zgłaszania ad vocem, kolejności mów i kultury debaty**. Mowa każdego z mówców trwa 5 minut, jednakże nie jest to sztywna zasada debat oksfordzkich. Zależnie od potrzeby, czasu i miejsca, przed debatą Marszałek Debaty (osoba prowadząca dyskusję) w porozumieniu z drużynami może ustalić krótszy lub dłuższy czas debaty. **Ważne jednak, aby wszystkie mowy trwały tyle samo.**

Pierwszy głos zabiera **Marszałek Debaty**, który przypomina zasady ogólne oraz ustala metody komunikacji w trakcie debaty (np. sposób sygnalizacji upływu czasu dzwoneczkiem lub kartką z jednostką czasu; podnoszenie ręki na znak chęci zgłoszenia pytania). Tym sposobem każdy uczestnik wie, kiedy musi kończyć wystąpienie albo gdy strona przeciwna zgłasza pytanie.

Debata zaczyna się od zabrania głosu przez **pierwszego mówcę strony propozycji** (P1), a po jego wystąpieniu głos zabiera pierwszy mówca strony opozycji (O1). Mowa każdego z mówców zwykle trwa 5 minut i **następuje jedna po drugiej**.

Marszałek Debaty pełni obok osób mówiących najważniejszą rolę w całej debacie. To on pilnuje trzymania się **zasad przez debiutantów mówców, pilnuje czasu**, a w razie potrzeby **odbiera głos lub skraca mowy mówców**, a jednocześnie zachowuje dystans od wyrażania poparcia i dezaprobaty dla tezy debaty.

Pytania/informacje

W debacie występuje również opcja zadawania pytań/zgłaszania informacji i zgłaszania *ad vocem*. Pytania służą zwiększeniu dynamiki debaty, a także umożliwiają doprecyzowanie i podjęcie polemiki z poglądami przedstawionymi przez mówcę. Zadać je może każdy z mówców drużyny przeciwnej do osoby, która aktualnie przemawia. Przyjmuje się, że na **jedną mowę powinno zadać się 2 pytania**. Ważna przy ich zadawaniu jest ich właściwa sygnalizacja i struktura pytań. Zgłoszenie powinno być widoczne przede wszystkim dla mówcy i Marszałka poprzez umówiony znak, najczęściej poprzez podniesienie ręki. Aby pytanie mogło zostać wygłoszone, osoba która akurat przemawia musi na to pozwolić - zwykle poprzez powiedzenie **“proszę o pytanie od mówcy”** (tu wskazuje na mówcę lub podaje numer 1-4). Osoba zadająca pytanie powinna wtedy wstać, celem bycia zauważoną przez wszystkich obecnych oraz by być jak najlepiej zrozumiałym. Struktura pytania powinna być jak najprostsza i wolna od dodatkowych uzasadnień czy upiększeń, najlepiej w taki sposób:

„Panie Marszałku/Pani Marszałkini, pytanie. Czy zmiany klimatyczne są potwierdzone przez badania naukowe?”

Czy X jest Y?

Lub w postaci informacji:

„Panie Marszałku/Pani Marszałkini, informacja. Zmiany klimatyczne są potwierdzone przez badania naukowe.”

X jest Y.

Mnogość struktur zadawania pytań jest jednak dowolna i zależna od potrzeby retorskiej osoby zadającej pytanie. Ważne, aby **nie trwało to dłużej niż około 10 sekund**. Pytanie powinno być zrozumiałe dla osób debatujących, sędziujących i oglądających dyskusję. Ważne też, aby osoba otrzymująca pytanie je zrozumiała i była w stanie na nie odpowiedzieć.

Ad vocem

Inną formą polemiki ze strony przeciwnika jest wspomniane wcześniej *ad vocem*. Jest to rodzaj **krótkiej, np. jednogminutowej wypowiedzi wygłoszonej przez przedstawiciela przeciwnej drużyny do osoby zabierającej głos**. Podobnie jak pytanie służy ona zwiększeniu dynamiki w toku debaty. Aby zgłosić *ad vocem*, przedstawiciel drużyny musi poprzez umówiony znak zgłosić to pragnienie Marszałkowi, np.: poprzez podniesienie kartki z napisem *ad vocem*. Marszałek po zauważeniu sygnału zapisuje sobie zgłoszone *ad vocem* i **po zakończeniu wystąpienia aktualnego mówcy** przyznaje minutowy głos zgłaszającemu. Poza długością *ad vocem* i metodą jego zgłoszenia, obowiązują je dwie inne zasady: ***ad vocem* może zgłosić jedynie członek drużyny, który nie będzie zabierać głosu po aktualnym mówcy** (np.: do wystąpienia 2 mówcy propozycji *ad vocem* może zgłosić 1, 3 i 4 mówca opozycji) oraz ***ad vocem* może zgłosić drużyna najczęściej tylko raz podczas całej debaty**.

Aby zobaczyć, jak wygląda korzystanie z formuły *ad vocem* w praktyce, zachęcamy do obejrzenia debat oksfordzkich dostępnych w Internecie np.: [Turniej Debat Ekologiczno-Klimatycznych](#).

Na straży zasad kultury debaty stoi kilka podstawowych zasad. Żaden uczestnik **nie może używać wulgaryzmów** w toku debaty, **obrażać, wyśmiewać** lub w jakikolwiek inny sposób **atakować** członków własnej i przeciwnej drużyny. Członkowie drużyny **nie mogą rozmawiać ze sobą podczas debaty ani używać telefonów i komputerów** w inny sposób niż w celu kontroli czasu wystąpienia (czasami marszałek zezwala na elektroniczne notatki, ale urządzenie powinno znajdować się wtedy w trybie samolotowym). Dozwolona jest jedynie komunikacja przy użyciu kartek papieru (nie wolno szeptać w trakcie debaty). Debata ma polegać na polemice nad tezą, **a nie na atakowaniu konkurencji**. W przypadku niestosownego zachowania, Marszałek ma prawo narzucić ujemne punkty, przerwać mowę, a nawet wykluczyć uczestnika z debaty.

► Role mówców w debacie

1 Zadanie **pierwszych mówców** to wprowadzenie do tematu debaty, wytłumaczenie rozumienia tezy przez drużynę, a także **zdefiniowanie** wszelkich kluczowych kwestii w debacie. Bardzo ważne jest także wprowadzenie **kontekstu** w jakim będzie toczyła się dyskusja, co pozwoli na lepsze zarysowanie punktów sporu w czasie trwania debaty. Ponadto wprowadzają oni wstępny pogląd drużyny na debatę, co ma kluczowy wpływ na strukturę linii argumentacyjnej całej drużyny.

2 **Drudzy mówcy** to szermierze argumentacyjni drużyny. To ich zadaniem jest **przedstawienie argumentów** na strony, które uzasadniają wyznaczony pogląd na tezę. Drugi mówca powinien nazywać argument, uzasadniać go i wizualizować go celem jak największego przekonania odbiorcy do swoich racji. Jeśli pozwala na to czas, mogą również **kontrargumentować mowy** wygłoszone przez przeciwników prezentując błędy w rozumieniu tezy i doprecyzowując rozumienie tematu przez swoją drużynę.

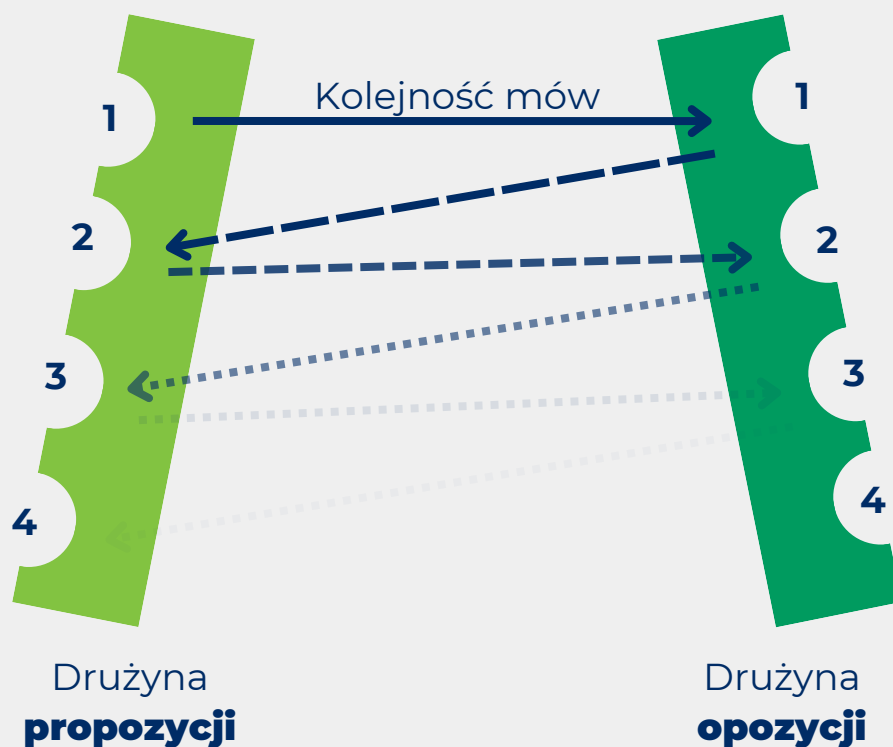
3 **Kontrargumentacja** jest zadaniem **trzecich mówców**. Muszą oni **obalić argumenty** oponentów np. poprzez ukazanie błędów logicznych czy wytknięcie niespójności w obrębie przeciwnej drużyny (jeśli mówcy zaprzeczają sobie nawzajem - warto to wypunktować). Jednocześnie mogą **bronić argumentacji** swojej strony, a także rozszerzać własną argumentację stosując kontrargumentację. Umiejętne nazwanie, uzasadnienie i zwizualizowanie kontrargumentacji potrafi przeważać o przebiegu całej debaty.

4 Końcowe mowy **czwartych mówców** służą **podsumowaniu** całej debaty i jasnemu umocnieniu stanowiska drużyny. Jest to idealny, ale zarazem ostatni moment, aby mówcy zakończyli wszelkie wątki rozpoczęte w debacie oraz wykazali jak **wpłynęły one na zaznaczenie sporu** i ostateczny wynik całej debaty. To właśnie na tej mowie dokonuje się tzw. “ważenie”, czyli ukazanie czyje argumenty były “cięższe” tj. **trafniejsze w kontekście tezy**.

Pogłębione wyjaśnienie zadań poszczególnych mówców znajdziesz w rozdziale “Debata - jak debatować w konkretnej roli?” znajdującym się w podręczniku Debata oksfordzkie w Twoim mieście, który polecamy.

Prosty schemat **pozycji** oraz **kolejności** mówców:

► Sędziowanie debaty

Rolą **sędziów** w debacie jest **analiza wystąpień mówców** z perspektywy erystycznej i dialektycznej, czyli szeroko pojętą jakością, spójnością oraz strukturę wystąpień drużyn. W drugiej kolejności jest **ocena retoryczna i stylistyczna** pojedynczych mówców, czyli tego jak stylistycznie oraz przekonująco wypadły ich mowy. Istnieją **trzy możliwe sposoby** ustanowienia sędziów do debaty oksfordzkiej.

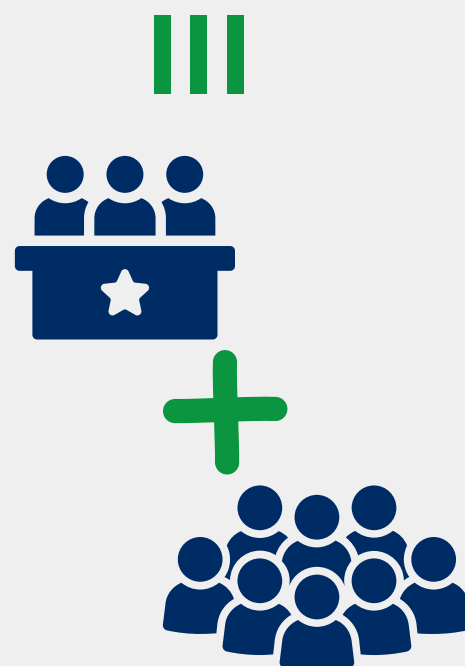
Pierwszy z nich polega na ustanowieniu **stołu sędziowskiego**, czyli słynnego z wielu turniejów i konkursów jury. Wówczas nauczyciel lub organizator debaty wyznacza min. 2, a najlepiej 3-5 sędziów, którzy wspólnie obserwują przebieg debaty, uważnie słuchając wystąpień każdego z mówców i konfrontując ich mowę ze spójnością drużyny oraz z drużyną przeciwną. Ważnym jest, aby sędziowie **umieli odróżnić retoryczny charakter mowy i potrafili zauważyć logiczną budowę** wystąpienia, którą mówcy często chcą nadrobić pięknym i przekonującym mówieniem. Rolą sędziów jest profesjonalne podejście przede wszystkim do spójności drużyny, stąd też przyjmuje się założenie, że im więcej sędziów tym większa szansa na sprawiedliwy i właściwy osąd - wolny od niedopatrzeń czy nieuwagi. Po zakończeniu debaty stół sędziowski zbiera się i omawia przebieg debaty, by następnie wydać werdykt wyłaniający zwycięską stronę, który ogłosi marszałek debaty.

Drugi sposób, rzadko pojawiający się na turniejach debat oksfordzkich, to **zastąpienie stołu sędziowskiego publicznością**. Wówczas rolą mówców jest przekonanie publiczności. Taki typ sędziowania charakteryzuje się przede wszystkim **mocno retorycznym stylem**, ponieważ publiczność rzadziej zwraca uwagę na strukturę wszystkich mów i spójność wystąpień, a częściej ulega wpływowi charakteru mówców oraz prywatnej sympatii do poszczególnych oratorów.

Dlatego też bardziej wygadani mówcy pomimo braków w argumentacji wystąpienia mogą łatwo wpływać na emocje, uczucia i sympatię tłumu stosując liczne figury retoryczne. O **zwycięzcy debaty decyduje publiczność** w głosowaniu, np.: poprzez podniesienie ręki lub tajne głosowanie przy użyciu kartek papieru.

Trzeci sposób to **mieszany sposób sędziowania**, w którym zarówno powołujemy stół sędziowski, jak i uwzględniamy głos publiczności. Ten styl sędziowania dotyczy m.in.: finałów krakowskiego turnieju debat oksfordzkich dla szkół średnich „Szkoła Debaty”. Przyjmuje się jednak, że w tego typu sposobie **głos publiczności jest traktowany jako głos jednego sędziego**, a więc w dalszej kolejności reszta sędziów może przeważać nad wynikiem debaty.

WYBÓR TEMATU

Debata może toczyć się nad **dowolną tezą**. Na samym początku przygody z tą formą dyskusji warto pochylić się nad tematami, których punkty sporu widzimy na pierwszy rzut oka. Z perspektywy czysto edukacyjnej łatwiej jest debatować np.: nad tezą „w Polsce nie powinna powstać elektrownia atomowa” niż „ochrona środowiska jest kluczowa przy walce ze zmianami klimatu”. Na tych dwóch przykładach już od samego początku widzimy, **gdzie zachodzi spór, a gdzie nie**. Pierwszy przykład pozwala na operowanie na obszarze społecznym, politycznym, ekonomicznym, zdrowotnym, kulturowym i technicznym, podczas gdy drugi przykład stanowi oczywistą oczywistość, wobec której nie zachodzi praktycznie żaden spór w społeczeństwie. Dlatego mimo, że temat drugiej tezy wydaje się prostszy to w praktyce jest on trudniejszy, bo nie ma w nim sporu. Pierwsza teza wymaga większej wiedzy eksperckiej, ale obecność sporu, szczególnie w naszej części Europy, jest w przypadku elektrowni atomowych tak powszechna, że nawet osoba niezaznajomiona głębiej z tematem potrafi wyrazić zdanie w tym obszarze.

FORMUŁOWANIE TEZ

Formułując tezy musimy myśleć o ich **potencjale do debatowania**. Poprzedni przykład tezy „ochrona środowiska jest kluczowa przy walce ze zmianami klimatu” jest nie do debatowania przez brak sporu. Ale mogą być też inne problemy. Najpowszechniejszym z nich jest formułowanie tezy **nie jako twierdzenia, a jako pytania** np.: „Czy powinniśmy postawić na transport rowerowy?”. To nie jest teza, to jest pytanie. Wystarczy jednak odrobinę go przeformatować i możemy już podjąć się debaty np.: „Powinniśmy postawić się na transport rowerowy”. Ciągle jednak jest to teza, która ułatwia robotę propozycji. Nikt z nas nie neguje, że rower jest tańszy zarówno dla użytkownika, jak i samorządów oraz państwa niż inne środki transportu. Ponadto teza powinna przedstawiać obszar dla danego

działania. Dlatego możemy np.: postawić na tezę „Transport rowerowy powinien być wiodącym środkiem transportu w mieście” lub „Transport rowerowy powinien być bardziej wspierany niż inne środki transportu w Polsce”. W ten sposób powstaje spór. Zwiększamy dzięki temu obszar argumentacji oraz atrakcyjność przyszłej debaty.

PRZYGOTOWANIE DRUŻYN DEBATUJĄCYCH

Przygotowanie stanowi **ważną część procesu** debaty oksfordzkiej. Obie drużyny, zarówno propozycja broniąca tezy, jak i opozycja obalająca tezę powinny mieć wystarczającą liczbę czasu na zaznajomienie się z tematem dyskusji. Retorzy muszą ustalić między sobą swoje role, a także przeanalizować tezę. Jeśli drużyna źle zrozumie temat albo jej członkowie będą się różnić w swoich interpretacjach tezy, **grozi to przegraną debaty**. Odpowiednie poszukiwanie informacji, wzajemna dyskusja nad tematem, burza mózgów i odpowiednie rozrysowanie (np. mapa myśli) stanowią podstawowe narzędzia do wypracowania opinii drużyny.

W przygotowaniach mogą też **pomóc inne osoby**, np.: nauczyciele i eksperci, ale należy z tym uważać. Bardzo często bywa tak, że początkujący retorzy tak opierają się na pomocy osób w teorii bardziej doświadczonych, że przestają polegać na sobie i słuchać się wzajemnie. Przez to trudniej im wystąpić na debacie i odpowiadać na ewentualne pytania. Dobrze jest korzystać z wiedzy eksperckiej, ale należy ją odpowiednio przyswoić. Dlatego najważniejszym jest, aby nasze przygotowanie i argumenty były spójne z tym, co wiemy i co chcemy przekazać.

REFLEKSJE I WNIOSKI

Po debacie nadchodzi **moment refleksji nad rozpatrywanym problemem i przemyślenie**, co obie strony zaoferowały oraz wniosły do debaty. Ważne jest, by sędziowie przedstawili swoją ocenę poszczególnych wystąpień, zwrócili uwagę na błędy lub nieścisłości, a także zaproponowali osobom debatującym rozwiązania, które pozwoliłyby na osiągnięcie lepszego wyniku. Analizując całość debaty, trzeba operować na dwóch przestrzeniach: **co teza miała na myśli i tego, co przedstawiono na debacie**. Najważniejsze jest określenie, czy debata była “na temat”, czyli spójna z tezą samej debaty. Następnie dokonujemy oceny obu drużyn na dwóch płaszczyznach: indywidualnej dla każdego mówcy oraz drużynowej. W pierwszym przypadku oceniamy: zdolność przedstawienia argumentów, wypełnienie roli, komunikatywność przekazu, komunikację niewerbalną (gestykulacja, ton głosu, zasadność stylu) oraz strukturę wypowiedzi każdej z osób mówiących. Przy ocenie drużyny należy patrzeć na ich **spójność** - czyli poziom **wzajemnego uzupełniania się przemówień, jasność** przy wyznaczeniu, gdzie **zachodzi spór** między nimi a przeciwnikami, oraz **linie argumentacyjną** oraz **kontrargumentację**, na którą składają się także pytania oraz informacje stanowiące o responsywności (umiejętności reagowania na to, co mówią adwersarze). Następnie poprzez ważenie i porównanie obu drużyn **dokonyjemy werdyktu**. W źródłach internetowych można znaleźć wiele **kart sędziowskich**, które stanowią doskonałą podstawę tego jak analizować i oceniać debatę. Przykładem jest Karta Sędziowska Akademickich Mistrzostw Polski Debat Oxfordzkich autorstwa Krakowskiego Stowarzyszenia Mówców [[*Karta Sędziowska Akademickich Mistrzostw Polski Krakowskie Stowarzyszenie Mówców*](#)].

Kiedy wyjdzie się poza „sportowo-retoryczny” obszar debaty, pojawia się chwila na spokojne przemyślenie tematu, który przed chwilą był powodem sporu. **Poznanie przeciwnych opinii oraz umiejętność zrozumienia, dlaczego ktoś myśli w określony sposób, stanowi znakomity walor edukacyjny.** Zachęcamy do otwartej, szerokiej dyskusji z uczestnikami i widownią.

Postarajmy się wyciągnąć wnioski z konkretnego postępowania, a także zastanowić się jaki był awers i rewers problemu.

NARZĘDZIA I ZASOBY DLA NAUCZYCIELI

MATERIAŁY EDUKACYJNE

JADWIGA MIZERSKA

Wpisując w internetową wyszukiwarkę termin „debaty oksfordzkie”, można znaleźć wiele stron opisujących czym one są oraz jaka jest ich rola. Aby ułatwić znalezienie rzetelnych i sprawdzonych źródeł, **przedstawiamy spis materiałów edukacyjnych**, które w sposób bardzo klarowny tłumaczą krok po kroku przebieg debaty oksfordzkiej oraz wyjaśniają pojęcia z nią związane.

Organizacje pozarządowe jako źródło informacji o debacie.

Trzeci sektor od lat przyczynia się do rozwoju debaty publicznej w Polsce. Organizacje pozarządowe przeprowadzają turnieje, tworzą projekty oraz szkolą nauczycieli, uczniów i studentów. Kreują narzędzia edukacyjne, które pozwalają zainteresowanym zagłębić się w świat debat.

Oto polecane przez nas - warto zajrzeć na ich profile w mediach społecznościowych i się zainspirować!

Krakowskie Stowarzyszenie Mówców
Fundacja Nowy Głos
Fundacja Edukacyjna G5
Fundacja Ergo
Fundacja Alegoria
Fundacja Projekty Edukacyjne

Idealnym przykładem narzędzia edukacyjnego (między innymi dla nauczycieli) jest utworzony przez Krakowskie Stowarzyszenie Mówców poradnik [Debaty oksfordzkie w Twoim mieście](#). Zawiera on wszystkie najważniejsze informacje dotyczące debaty oksfordzkiej. Jego lektura z pewnością pozwoli dogłębniej zrozumieć zasady przebiegu debaty oksfordzkiej.

Warto zajrzeć również na **YouTube**, gdzie organizacje pozarządowe publikują swoje materiały. Dla przykładu, **Krakowskie Stowarzyszenie Mówców** stworzyło serię szkoleń debatanckich w formie krótkich, przystępnych filmików oraz nagrało film instruktażowy, aby odbiorcy mogli zobaczyć przebieg debaty w praktyce!

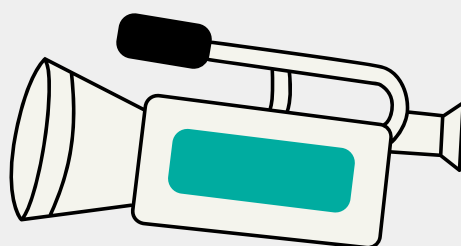

[Krakowskie Stowarzyszenie Mówców - Debata oksfordzka - jak ją zorganizować? Film instruktażowy](#)
[Krakowskie Stowarzyszenie Mówców - Szkolenie Debatanckie - 31 filmików](#)

Odwiedzając stronę **Akademickich Mistrzostw Polski Debat Oksfordzkich** można znaleźć takie materiały jak:

[Zasady Debaty Oksfordzkiej – Akademickie Mistrzostwa Polski Debat Oksfordzkich](#)
[Karta oceny debaty – Akademickie Mistrzostwa Polski Debat Oksfordzkich](#)

Na stronie **Fundacji Nowy Głos** założona jest dedykowana zakładka z narzędziami edukacyjnymi, w tym między innymi "Podręcznik do Debat Oksfordzkich" przygotowany przez Michała Kruszyńskiego i Bartosza Tarnowskiego oraz 10 filmów instruktażowych:

Fundacja Nowy Głos - Materiały edukacyjne

W celu poprawienia swoich umiejętności retorycznych, opanowania stresu podczas przemawiania publicznego i napisania skutecznej mowy debatanckiej, warto korzystać ze strony i ofert szkoleniowych **Akademii Retoryki Igora Zalewskiego**. Akademia ta często oferuje darmowe kursy:

Akademia Retoryki Igora Zalewskiego

Powyższe materiały są praktycznymi źródłami, które pomogą zorganizować debatę, **lepiej zrozumieć jej przebieg oraz skutecznie się do niej przygotować.**

W celu poszerzenia swojej wiedzy, polecamy również zapoznanie się z artykułami naukowymi, które omawiają pojęcie retoryki w sposób bardziej akademicki na przykład: **Polskie Towarzystwo Retoryczne**.

PLATFORMY ONLINE DO ORGANIZACJI DEBAT

JADWIGA MIZERSKA

Debaty oksfordzkie można również **przeprowadzać online!** Pandemia wymusiła na środowisku debatanckim przeniesienie się do wirtualnej rzeczywistości. W efekcie okazało się, że sposób przeprowadzania debat online może przynieść wiele korzyści jak też przysporzyć wielu problemów.

Zalety debaty online:

- ▶ niskie lub zerowe koszty organizacji turnieju debatanckiego;
- ▶ brak problemów spowodowanych wykluczeniem komunikacyjnym;
- ▶ brak ograniczeń dot. liczby drużyn;
- ▶ łatwość nagrania przebiegu debaty, a następnie analizy nagranego materiału;
- ▶ duża elastyczność czasowa;
- ▶ debatowanie z komfortowego otoczenia, co może zmniejszać stres.
- ▶ różnorodność uczestników pochodzących z całego świata.

Wady debaty online:

- ▶ możliwe problemy techniczne;
- ▶ trudniejsza weryfikacja umiejętności niewerbalnych takich jak np. gestykulacja;
- ▶ brak integracji uczestników;
- ▶ trudniejsze zapewnienie dynamiki przebiegu debaty;
- ▶ możliwe mniejsze zaangażowanie emocjonalne;
- ▶ podatność na rozprasające bodźce zewnętrzne, na które organizator nie ma wpływu;
- ▶ brak integracji uczestników.

Jedną z platform do organizacji debat online jest **Zadebatuj.pl**. Współpracuje ona z wieloma podmiotami w celu promocji dyskusji oraz umiejętności retorycznych! Daje ona nie tylko przestrzeń do organizacji debaty, ale i również na stronie w zakładce “materiały VOD” można znaleźć interesujące podcasty i filmiki instruktażowe oraz informacje na temat bieżących wydarzeń debatanckich.

Przydatna jest również **Mixidea** dostępna dla dyskutantów na całym świecie, umożliwiającą prowadzenie debat z dowolnego miejsca. Z łatwością można tworzyć grupy w zakładce “Group” lub “School”, natomiast w zakładce “Event” można dołączyć do zaplanowanej już przez kogoś debaty.

Debatę oksfordzką w łatwy sposób można również przeprowadzić przez inne, dobrze znane platformy, takie jak **Google Meet, Zoom oraz Microsoft Teams**.

Wybierając platformę warto kierować się kilkoma czynnikami. W sytuacji organizacji pojedynczej debaty liczącej tylko dwie drużyny (propozycje i opozycje) można wybrać znane platformy takie jak np. Google Meet. Jednak w sytuacji organizacji turnieju bądź kilku debat jednocześnie warto wybrać platformę, która to umożliwi np. poprzez tworzenie wirtualnych pokoi. Tutaj sprawdzi się między innymi Zadebatuj.pl.

SŁOWNICZEK

NATALIA GAJEWSKA

Antropocen - proponowana epoka geologiczna, charakteryzująca się znacznym wpływem człowieka na ekosystem i geologiczny system planety Ziemia. Wpływ ten będzie widoczny w przyszłości w śladach kopalnych. Antropocen nie jest oficjalnie uznany za epokę geologiczną, jednak jest postulowany przez wiele środowisk naukowych. Nazwa pochodzi od greckich słów „anthropos” (człowiek) i „kainos” (nowy), co sugeruje, że jest to nowy okres zdominowany przez działalność człowieka.

Budżet węglowy - to koncepcja określająca maksymalną ilość dwutlenku węgla (CO_2) i innych gazów cieplarnianych, które mogą być wyemitowane do atmosfery, aby osiągnąć określone cele klimatyczne, takie jak ograniczenie globalnego ocieplenia do $1,5^\circ\text{C}$ powyżej poziomu przedprzemysłowego. Budżet węglowy opiera się na założeniu, że istnieje określony limit emisji, po którego przekroczeniu

ryzyko drastycznych i nieodwracalnych zmian klimatycznych znacząco wzrasta.

Cykl węglowy - to naturalny proces przepływu węgla między różnymi sferami Ziemi: atmosferą, hydrosferą, biosferą i litosferą. Węgiel krąży w formie gazowej (jako dwutlenek węgla), płynnej (jako rozpuszczony CO_2 w oceanach) i stałej (jako organizmy żywe, węglany skalne i materia organiczna). Procesy takie jak fotosynteza, oddychanie, rozkład i spalanie przyczyniają się do przemieszczania węgla między tymi sferami.

Efekt cieplarniany - to proces, w którym niektóre gazy w atmosferze (np. dwutlenek węgla, metan, para wodna) zatrzymują ciepło emitowane przez Ziemię, co prowadzi do podnoszenia się temperatury powierzchniowej planety. Jest to naturalny proces, który umożliwia życie na Ziemi, jednak nadmierne emisje gazów cieplarnianych przez działalność człowieka wzmacniają ten efekt, powodując globalne ocieplenie.

Efektywność energetyczna - to stopień, w jakim dany system, urządzenie lub proces efektywnie wykorzystuje energię do osiągnięcia pożądaných rezultatów. Wyższa efektywność energetyczna oznacza mniejsze zużycie energii na jednostkę produkcji, co prowadzi do mniejszych emisji i niższych kosztów operacyjnych.

Emisja gazów cieplarnianych - to proces, w którym gazy takie jak dwutlenek węgla (CO_2), metan (CH_4) i inne są uwalniane do atmosfery w wyniku działalności człowieka np. przez spalanie paliw kopalnych, rolnictwo, transport, przemysł oraz wylesianie. Emisje te przyczyniają się do efektu cieplarnianego i globalnego ocieplenia.

Energia jądrowa - to energia generowana w wyniku reakcji jądrowych, głównie rozszczepienia jąder atomowych uranu lub plutonu. Jest to źródło energii o niskiej emisji gazów cieplarnianych, ale nie zaliczane do odnawialnych źródeł energii. Zastosowanie energii jądrowej budzi kontrowersje, ponieważ wiąże się z długoterminowym

składowaniem odpadów radioaktywnych i kojarzy się z ryzykiem wypadków.

Energia konwencjonalna - odnosi się do źródeł energii, które są tradycyjnie wykorzystywane i obejmują paliwa kopalne takie jak węgiel, ropa naftowa oraz gaz ziemny. Te źródła są głównymi dostawcami energii na świecie, ale ich eksploatacja wiąże się ze znaczną emisją gazów cieplarnianych w porównaniu do emisji pochodzącej z energii jądrowej.

Energia odnawialna - to energia pozyskiwana ze źródeł, które są naturalnie odnawiane na bieżąco, takich jak promieniowanie słoneczne, wiatr, woda, biomasa i ciepło geotermalne. Jest to czystsza alternatywa dla paliw kopalnych, ponieważ nie emituje gazów cieplarnianych

Energooszczędność - to działania i technologie mające na celu zmniejszenie zużycia energii bez pogorszenia jakości usług lub komfortu życia np. izolacja budynków, energooszczędne urządzenia oraz optymalizacja procesów produkcyjnych.

Globalne ocieplenie - to długoterminowy wzrost średniej temperatury na powierzchni Ziemi, spowodowany głównie przez zwiększenie stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze. To zjawisko prowadzi do topnienia lodowców, podnoszenia się poziomu oceanów i zmian w ekosystemach, co z kolei wpływa na życie ludzkie i przyrodę.

Klimat - odnosi się do długoterminowych, średnich warunków atmosferycznych charakterystycznych dla danego regionu. Jest określany na podstawie danych zbieranych przez co najmniej 30 lat, co pozwala na zrozumienie typowych wzorców pogodowych i sezonowych zmian w określonym miejscu. Klimat jest względnie stabilny w długim okresie i umożliwia prognozowanie długoterminowych tendencji atmosferycznych.

Odnawialne źródła energii (OZE) - to zasoby energetyczne, które są odnawiane naturalnie i na bieżąco, takie jak energia słoneczna, wiatrowa, wodna, geotermalna oraz energia z biomasy.

W przeciwieństwie do paliw

kopalnych, które są ograniczone i emitują dużo CO₂, OZE są bardziej przyjazne dla środowiska.

Pogoda - krótkoterminowy stan atmosfery w określonym miejscu i czasie, charakteryzujący się takimi zjawiskami jak temperatura, ciśnienie atmosferyczne, wilgotność, wiatr, opady deszczu i śniegu, a także obecność chmur i zjawiska takie jak burze czy mgły. Pogoda może zmieniać się z dnia na dzień lub nawet z godziny na godzinę i jest wynikiem dynamicznych procesów atmosferycznych.

Sprzężenie zwrotne - w kontekście klimatycznym, sprzężenie zwrotne może być dodatnie, co oznacza, że wzmacnia pierwotne zmiany, np. topnienie lodu morskiego zmniejsza albedo, co prowadzi do dalszego ocieplenia i większego topnienia. Może być też ujemne, co oznacza, że przeciwdziała pierwotnym zmianom, np. wzrost roślinności może zwiększać absorpcję CO₂, co redukuje jego stężenie w atmosferze i hamuje ocieplenie.

Stężenie gazów cieplarnianych -

to ilość gazów cieplarnianych, takich jak CO₂, metan (CH₄), tlenki azotu (NO_x), obecnych w atmosferze. Wyrażane jest zazwyczaj w częściach na milion (ppm) lub miliard (ppb). Wzrost stężenia tych gazów jest głównym czynnikiem napędzającym globalne ocieplenie i zmianę klimatu.

Ślad węglowy -

to miara całkowitej ilości emisji gazów cieplarnianych, które są generowane bezpośrednio lub pośrednio przez działalność jednostki, organizacji, produktu czy kraju w określonym czasie. Jest wyrażany w ekwiwalencie dwutlenku węgla (CO₂e) i uwzględnia wszystkie etapy produkcji, użytkowania i utylizacji danego produktu lub usługi.

Ślad węglowy obliczanie -

obejmuje wszystkie etapy cyklu życia, od produkcji i konsumpcji po utylizację, i ma na celu zrozumienie, jakie działania mają największy wpływ na emisję gazów cieplarnianych. Zmniejszenie śladu węglowego jest kluczowe w walce z globalnym ociepleniem, ponieważ prowadzi do mniejszej

akumulacji gazów cieplarnianych w atmosferze. Współcześnie na stronach internetowych dostępne są kalkulatory do indywidualnego obliczenia śladu węglowego.

Tragedia wspólnego pastwiska -

pułapka społeczna, w której indywidualny zysk poszczególnych uczestników społeczności prowadzi do strat dla społeczności jako całości.

Zmiana klimatu -

to długoterminowa i znacząca zmiana w globalnych lub regionalnych wzorcach klimatycznych. Jest często związana z działalnością człowieka, która wpływa na atmosferę, takie jak emisja gazów cieplarnianych, wylesianie czy zmiany w użytkowaniu ziemi. Skutki zmiany klimatu obejmują podnoszenie się poziomu mórz, zmiany w intensywności i częstotliwości ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz zmiany w ekosystemach i bioróżnorodności.

NAJCZĘŚCIEJ MYLONE POJĘCIA

NATALIA GAJEWSKA

◀ POGODA VS. KLIMAT

Pogoda odnosi się do krótkoterminowych zmian w warunkach atmosferycznych, podczas gdy klimat dotyczy długoterminowych trendów pogodowych w danym regionie.

◀ KLIMAT VS. ŚRODOWISKO

Choć zmiana klimatu ma wpływ na środowisko, jest jednym z wielu czynników wpływających na stan ekosystemów. Błąd polega na całkowitym stawianiu na równi zmian środowiska ze zmianami klimatu. Owszem, zmiany klimatu wpływają na zmiany środowiska (migrowanie gatunków zwierząt z południa na północ, osuwanie się mas ziemnych w wyniku wzrostu natężenia zjawisk ekstremalnych), jednak nie zawsze zmiana klimatu oznacza zmianę środowiska, np. punktowe czy obszarowe zanieczyszczenia gleb na skutek awarii przemysłowych.

◀ ZMIANA KLIMATU VS. GLOBALNE OCIEPLENIE

Zmiana klimatu odnosi się do długoterminowych zmian w klimacie Ziemi, obejmujących zarówno ocieplenie jak i ochłodzenie, a także zmiany w opadach, wiatrach i innych aspektach klimatu. Globalne ocieplenie odnosi się z kolei do specyficznego wzrostu średniej temperatury na Ziemi, głównie spowodowanego przez działalność człowieka, w szczególności emisję gazów cieplarnianych.

◀ ADAPTACJA DO ZMIANY KLIMATU VS. MITYGACJA ZMIANY KLIMATU

Adaptacja odnosi się do działań mających na celu przystosowanie się do skutków zmiany klimatu, takich jak budowa wałów przeciwpowodziowych czy rozwijanie upraw odpornych na suszę. Mitygacja z kolei do działań mających na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, aby zapobiec dalszej zmianie klimatu i wszelkie działania prowadzące do spowolnienia lub zatrzymania emisji.

◀ **EFEKT CIEPLARNIANY VS. GLOBALNE OCIEPLENIE**

Efekt cieplarniany odnosi się do naturalnego procesu, w którym atmosfera zatrzymuje ciepło słoneczne, podczas gdy globalne ocieplenie do wzrostu średniej temperatury na Ziemi, wynikającego głównie z antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych.

◀ **ŚLAD WĘGLOWY VS. BUDŻET WĘGLOWY**

Ślad węglowy odnosi się do całkowitej ilości gazów cieplarnianych emitowanych przez jednostkę, np. osobę, produkt lub usługę, podczas gdy budżet węglowy odnosi się do całkowitej ilości gazów cieplarnianych, które można emitować, aby pozostać w granicach ustalonego celu klimatycznego, np. ograniczenia ocieplenia do 1,5°C.

◀ **EMISJE VS. STĘŻENIE GAZÓW CIEPLARNIANYCH**

Emisje gazów cieplarnianych odnoszą się do ilości gazów emitowanych do atmosfery, podczas gdy stężenie gazów cieplarnianych mierzy ich ilość obecną w atmosferze. Często myłone jest to, że oba te pojęcia są ze sobą ściśle powiązane, ale różnią się swoimi kontekstami i sposobem pomiaru.

◀ **ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA VS. EMISJA GAZÓW CIEPLARNIANYCH**

Zanieczyszczenie powietrza może mieć różne przyczyny np. wynikać ze spalania paliw kopalnych, działalności rolniczej, przemysłu, transportu z emisją gazów cieplarnianych włącznie. Pomimo, że zanieczyszczenie powietrza może być jednym z efektów ubocznych emisji gazów cieplarnianych, emisja tych gazów nie zawsze zanieczyszcza powietrze np. metan emitowany przez hodowlę bydła.

◀ **ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII VS. ENERGIA KONWENCJONALNA**

OZE obejmują energię pochodzącą z zasobów, które są naturalnie odnawialne, takich jak energia słoneczna, wiatrowa, wodna, biomasa i geotermalna. Energia konwencjonalna zazwyczaj pochodzi z paliw kopalnych, takich jak węgiel, ropa naftowa i gaz ziemny, które są ograniczone i mają większy negatywny wpływ na środowisko.

◀ ENERGIA ODNAWIALNA VS. ENERGIA JĄDROWA

Energia odnawialna pochodzi z naturalnych, odnawialnych źródeł, takich jak słońce, wiatr, woda, biomasa i geotermalna. Energia jądrowa, mimo że jest niskoemisyjna, pochodzi z procesu rozszczepienia jąder atomowych w reaktorach jądrowych. Należy pamiętać, że energia jądrowa nie jest uważana za odnawialną, mimo że ma niskie emisje CO₂, ponieważ korzysta z uranu, który jest surowcem nieodnawialnym.

◀ ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ VS. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA

Energooszczędność odnosi się do redukcji zużycia energii poprzez zmniejszenie jej konsumpcji, np. poprzez wyłączenie świateł. Efektywność energetyczna dotyczy optymalizacji zużycia energii, aby uzyskać tę samą ilość usług energetycznych przy mniejszym zużyciu energii, np. używanie energooszczędnych urządzeń.

◀ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ VS. WZROST GOSPODARCZY

Zrównoważony rozwój odnosi się do rozwoju, który zaspokaja potrzeby obecnych pokoleń, nie zagrażając możliwościom przyszłych. Natomiast wzrost gospodarczy to zwiększanie produkcji dóbr i usług w gospodarce. Nie zawsze wzrost gospodarczy zachodzi w sposób zrównoważony.

FAKTY I MITY

NATALIA GAJEWSKA

CZŁOWIEK NIE ODPOWIADA ZA WSPÓŁCZESNĄ ZMIANĘ KLIMATU/ LUDZIE SĄ ZBYT MAŁO ZNACZĄCY, BY WPŁYNAĆ NA KLIMAT W SKALI PLANETY

Mit: Niektórzy twierdzą, że obecna zmiana klimatu jest naturalnym zjawiskiem i nie ma związku z działalnością człowieka.

Fakty: Antropogeniczne emisje gazów cieplarnianych, głównie dwutlenku węgla (CO₂) i metanu (CH₄), pochodzące ze spalania paliw kopalnych, wylesiania i innych działań przemysłowych, prowadzą do nagromadzenia się tych gazów w atmosferze. To powoduje wzrost efektu cieplarnianego i globalne ocieplenie. Badania klimatyczne pokazują wyraźne korelacje między wzrostem emisji gazów cieplarnianych a wzrostem średnich temperatur na Ziemi. Współczesna cywilizacja opracowała technologie wydobywania i spalania skumulowanego przez setki tysięcy lat węgla spod powierzchni ziemi. Zaburza to jeden z dwóch głównych obiegu w przyrodzie czyli cykl węglowy (drugi to cykl hydrologiczny).

DWUTLENEK WĘGLA EMITOWANY PRZEZ CZŁOWIEKA NIE MA ZNACZENIA

Mit: Niektórzy twierdzą, że emisje CO₂ pochodzące od człowieka są zbyt małe, aby miały jakikolwiek wpływ na klimat w skali globalnej.

Fakty: Chociaż naturalne źródła CO₂, takie jak np. wulkany i oddychanie organizmów emitują CO₂ do atmosfery, to obecna działalność człowieka jest głównym źródłem dodatkowego dwutlenku węgla w atmosferze. Procesy naturalne były w równowadze przez tysiąclecia, ale emisje pochodzące z ludzkiej działalności znacznie zwiększyły poziom CO₂, zakłócając tę równowagę. Ilość łącznie dodanego CO₂ przez człowieka do atmosfery jest tak duża, że udało się jej wpłynąć na klimat całej planety. Skutkiem tego jest intensyfikacja efektu cieplarnianego, co prowadzi do globalnego ocieplenia.

ZMIANA KLIMATU TO NIC NOWEGO, KLIMAT ZMIENIAŁ SIĘ ZAWSZE

Mit: Argument, że klimat Ziemi zawsze się zmieniał, jest często używany, aby podważyć wpływ człowieka na współczesną zmianę klimatu.

Fakty: Owszem, klimat Ziemi zmieniał się w przeszłości z różnych powodów, takich jak zmiany orbity, aktywność wulkaniczna i naturalne wahania w cyklach słonecznych. Jednak obecne tempo zmiany jest bezprecedensowe w historii geologicznej i znacznie szybsze niż jakiegokolwiek znane zmiany naturalne. Dzisiejsza zmiana klimatu jest napędzana przez szybkie zwiększanie koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze, co jest bezpośrednio związane z działalnością człowieka.

WZROST ŚREDNICH TEMPERATUR NA ŚWIECIE WYNIKA Z PRZYCZYN NATURALNYCH

Mit: Niektórzy uważają, że wzrost średnich temperatur na świecie jest naturalnym zjawiskiem i nie ma związku z działalnością człowieka.

Fakty: Badania pokazują, że choć naturalne czynniki, takie jak zmiany w aktywności słonecznej i cykle orbitalne, wpływają na klimat, to nie tłumaczą one obecnego szybkiego wzrostu temperatur. Działalność człowieka, w szczególności emisja gazów cieplarnianych, jest głównym czynnikiem powodującym obecne globalne ocieplenie. Naukowe modele klimatyczne pokazują, że bez wpływu działalności ludzkiej, obecne zmiany klimatu byłyby znacznie mniej znaczące.

REKORDOWE OPADY ŚNIEGU TO DOWÓD NA TO, ŻE GLOBALNE OCIEPLENIE TO FIKCJA

Mit: Argumentuje się, że jeśli globalne ocieplenie jest prawdziwe, to nie powinno być rekordowych opadów śniegu.

Fakty: Globalne ocieplenie nie wyklucza występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, w tym silnych opadów śniegu. W rzeczywistości, zmiana klimatu może prowadzić do bardziej ekstremalnych warunków pogodowych, w tym rekordowych opadów śniegu w krótkim czasie

i skrajnie niskich temperatur w niektórych regionach lub w miejscach gdzie dotychczas ich nie obserwowano. Globalne ocieplenie odnosi się do wzrostu średnich temperatur na świecie, ale nie oznacza to, że wszędzie zawsze będzie cieplej. Zmiana klimatu wpływa na zmienność i intensywność zjawisk pogodowych.

WULKANY EMITUJĄ WIĘCEJ DWUTLENKU WĘGLA NIŻ CZŁOWIEK

Mit: Niektórzy twierdzą, że naturalne emisje CO₂ z wulkanów są większe niż emisje wynikające z działalności człowieka.

Fakty: Emisje dwutlenku węgla z wulkanów są znacznie mniejsze niż emisje wynikające z działalności człowieka. Roczne emisje CO₂ z wulkanów wynoszą około 0,15–0,26 miliarda ton, podczas gdy emisje pochodzące z działalności człowieka wynoszą około 36 miliardów ton rocznie. Wulkany mają niewielki wpływ na roczne poziomy CO₂ w porównaniu z emisjami z paliw kopalnych i innych działalności ludzkich.

REDUKCJA EMISJI CO₂ JEST NIEOPŁACALNA

Mit: Istnieje przekonanie, że ograniczenie emisji dwutlenku węgla jest zbyt kosztowne i nie przynosi korzyści ekonomicznych.

Fakty: W rzeczywistości inwestycje w nowoczesne i innowacyjne technologie redukujące emisje CO₂ prowadzą do oszczędności i korzyści ekonomicznych w dłuższej perspektywie czasu. Poprawa efektywności energetycznej, rozwój OZE i zmniejszenie emisji mogą przynieść znaczne oszczędności kosztów energii, poprawić zdrowie publiczne oraz stworzyć nowe miejsca pracy. Długoterminowe korzyści z redukcji emisji przewyższają krótkoterminowe koszty inwestycji.

NIE MA DOWODÓW NA TO, ŻE ZMIANA KLIMATU JEST ZŁA

Mit: Twierdzenie, że nie ma wystarczających dowodów na negatywne skutki zmiany klimatu jest błędne.

Fakty: Istnieje wiele dowodów na negatywne skutki zmiany klimatu, w tym wzrost częstotliwości i intensywności występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak huragany, susze i powodzie. Zmiana

klimatu ma również negatywny wpływ na bioróżnorodność, zdrowie publiczne oraz gospodarkę na całym świecie. Skutki są już widoczne i będą się nasilać, jeśli nie zostaną podjęte odpowiednie działania.

ENERGIA ODNAWIALNA NIE JEST WYSTARCZAJĄCO EFEKTYWNA, ABY ZASTĄPIĆ PALIWA KOPALNE

Mit: Niektórzy twierdzą, że OZE nie są wystarczająco efektywne, aby zastąpić paliwa kopalne.

Fakty: Technologia energii odnawialnej znacznie się rozwinęła i nadal się rozwija, co sprawia, że jest coraz bardziej efektywna i opłacalna. W wielu przypadkach koszt produkcji energii ze źródeł odnawialnych jest konkurencyjny w porównaniu do paliw kopalnych, ponadto jest bardziej zrównoważona i mniej szkodliwa dla środowiska.

PRZEJŚCIE NA ENERGIĘ ODNAWIALNĄ ZASZKODZI GOSPODARCE I STABILNOŚCI ENERGETYCZNEJ

Mit: Ludzie obawiają się, że przejście na energię odnawialną może zaszkodzić gospodarce i prowadzić do niestabilności energetycznej ze względu na to, że zasoby odnawialne są zbyt niestabilne, ponieważ wiatr i słońce nie są dostępne w sposób ciągły.

Fakty: Nowoczesne technologie, zintegrowane systemy energetyczne i magazyny energii są w stanie zapewnić stabilne i niezawodne dostawy prądu, nawet w przypadku zmiennej dostępności energii z odnawialnych źródeł.

ZMIANA KLIMATU TO PROBLEM PRZYSZŁYCH POKOLEŃ, NIE NASZ

Mit: Istnieje przekonanie, że zmiana klimatu będzie miała wpływ tylko na przyszłe pokolenia i nie jest naszym problemem.

Fakty: Zmiana klimatu już teraz ma i będzie miała coraz większy wpływ na naszą planetę oraz obecne pokolenia, w szczególności na zdrowie osób starszych i schorowanych. Tym osobom będzie trudniej się zaadoptować do nowych warunków klimatycznych. Dodatkowo już teraz zauważalne takie jak

ekstremalne zjawiska pogodowe, fale upałów czy noce tropikalne mają negatywny wpływ na życie ludzi na całym świecie. Przeciwdziałanie zmianie klimatu musi być podejmowane teraz, aby zminimalizować negatywne skutki zarówno dla obecnych jak i przyszłych pokoleń.

GLOBALNE OCIEPLENIE TO TYLKO ZAGRANIE POLITYCZNE NAJBOGATSZYCH

Mit: Niektórzy twierdzą, że globalne ocieplenie jest jedynie zagadnieniem politycznym wykorzystywanym przez najbogatsze elity do kontrolowania zasobów i manipulowania gospodarką. Uważają, że zmiana klimatu nie jest realnym zagrożeniem, a jedynie narzędziem służącym interesom najbogatszych.

Fakty: Zmiana klimatu stanowi poważne i rzeczywiste zagrożenie, które dotyka wszystkich, niezależnie od statusu materialnego. Nawet najbogatsi nie są w stanie uciec przed skutkami globalnego ocieplenia, które wpływają na cały świat, w tym na gospodarki i infrastruktury, od których zależą również najzamożniejsze społeczności. Skutki to m.in.: wpływ na inwestycje i stabilność finansową, globalne migracje i konflikty, wpływ na sektory gospodarcze i inne.

WIĘCEJ FAKTÓW I MITÓW
ZESKANUJ KOD:

PRZYKŁADOWE TEZY DEBATY OKSFORDZKIEJ W KONTEKŚCIE KLIMATYCZNYM

NATALIA GAJEWSKA
PAWEŁ DUDZIEC
PATRYK GOLBA-ZAWADZKI
JADWIGA MIZERSKA
DAMIAN MAZURA

POLITYKA KLIMATYCZNA

Jednakowe cele klimatyczne powinny być wiążące dla wszystkich krajów.

Debata będzie się koncentrowała na kwestii, czy cele klimatyczne powinny być prawnie wiążące dla wszystkich krajów czy też może powinny być one bardziej elastyczne i zależne od indywidualnych możliwości oraz zaangażowania poszczególnych państw. Uczestnicy będą analizować argumenty za i przeciw takiej regulacji, uwzględniając zarówno aspekty polityczne, ekonomiczne jak i społeczne.

Polityka klimatyczna powinna w większym stopniu opierać się na zachętach i inicjatywach dla sektora prywatnego niż na regulacjach rządowych.

Podczas debaty uczestnicy będą analizować skuteczność różnych podejść do polityki klimatycznej, zwracając uwagę na korzyści i ograniczenia zarówno regulacji rządowych, jak i zachęt dla sektora prywatnego. Dyskusja skupi się na poszukiwaniu optymalnego modelu, który przyspieszy transformację na rzecz zrównoważonego rozwoju przy minimalnej ingerencji w wolność rynkową.

Lepszy byłby świat w którym istniałby zakaz masowej produkcji mięsa.

Przemysł mięsny stanowi istotną część gospodarki w wielu krajach. Teza sugeruje wizję świata, w którym przemysłowa hodowla zwierząt zostałaaby wyeliminowana z uwagi na duże wyzwania środowiskowe.

Teza została przygotowana przez organizatorów "Turnieju Debat Ekologiczno-Klimatycznych".

ENERGETYKA

Fuzja jądrowa jest przyszłością energetyczną ludzkości.

Obecnie wiele krajów bierze udział w pewnym stopniu w badaniach nad fuzją jądrową. Badania są prowadzone przez Unię Europejską, Stany Zjednoczone, Rosję oraz Japonię, podczas gdy intensywne badania są również prowadzone w Chinach, Brazylii, Kanadzie oraz Korei. Energia termojądrowa (fuzyjna) oferuje perspektywę niemal nieskończonego źródła dla przyszłych pokoleń, jednocześnie niesie ze sobą również nierozwiązane dotąd wyzwania inżynierskie. Fuzja jądrowa jest tak naprawdę procesem w którym dwa atomy się łączą w jeden, uwalniając przy tym ogromne ilości energii. Fuzja jest podstawowym mechanizmem, który pozwala gwiazdom świecić i wytwarzać ciepło. Obecnie podstawowym wyzwaniem jest osiągnięcie większej ilości ciepła otrzymywanej z fuzji niż ilości energii wykorzystywanej do przeprowadzania reakcji fuzji [WNA 2022].

Dostęp do taniej energii elektrycznej jest ważniejszy niż zrównoważony rozwój.

Pokonywanie wyzwań i korzystanie z licznych możliwości w dzisiejszym świecie wiąże się z dostępem do energii elektrycznej. Jest ona konieczna przy wykonywaniu pracy, zapewnieniu bezpieczeństwa, walce ze zmianami klimatycznymi, produkcji żywności czy wysiłkach zwiększających krajowe dochody. Należy zwiększyć dostęp do czystych paliw i technologii, a także zwiększyć wykorzystywanie odnawialnych

źródeł energii w budynkach, transporcie i przemyśle. Ludzkość powinna dążyć do upowszechnienia taniej i zielonej energii, jako, że jest to tak naprawdę w obecnych czasach prawo, na które każdy zasługuje.

Należy wprowadzić podatek od nadprogramowych zysków dla gigantów energetycznych (tzw. windfall tax).

Windfall tax jest podatkiem wprowadzonym w sytuacji nagłego, gwałtownego wzrostu cen energii. Stawka podatku od nadprogramowych zysków wynosi nie mniej niż kilkadziesiąt procent od nadprogramowo uzyskanego dochodu.

Teza została przygotowana przez organizatorów "Turnieju Debat Ekologiczno-Klimatycznych".

OCHRONA ŚRODOWISKA

Ruchy prośrodowiskowe powinny w swoim przekazie przeznaczać więcej uwagi problemom lokalnym niż globalnym.

W kontekście ruchów ekologicznych istnieją zarówno problemy globalne, jak wzrost temperatury czy zanieczyszczenie oceanów, jak i lokalne wyzwania, takie jak zanieczyszczenie powietrza w miastach, deforestacja w określonych regionach czy problemy z gospodarką odpadami. Z jednej strony ruchy prośrodowiskowe działają w skali globalnej, aby zwiększyć świadomość o problemach, które dotyczą całą planetę, a z drugiej strony koncentrują się na konkretnych problemach lokalnych, mających wpływ na codzienne życie społeczności.

Teza została przygotowana przez organizatorów "Turnieju Debat Ekologiczno-Klimatycznych".

Opakowania powinny zawierać informacje o koszcie środowiskowym danego produktu.

Koszt środowiskowy może obejmować informacje o emisji CO₂ związanej z produkcją, zużyciu wody, energii czy surowców, a także wpływie na zanieczyszczenie i utylizację odpadów.

Teza została przygotowana przez organizatorów "Turnieju Debat Ekologiczno-Klimatycznych".

OCHRONA BIORÓŻNORODNOŚCI

Działania mające na celu powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej nie są korzystne dla klimatu.

Dwa najpilniejsze i powiązane ze sobą wyzwania środowiskowe przed którymi stoi ludzkość to: zmiana klimatu i utrata różnorodności biologicznej. Zmiana klimatu odnosi się do długoterminowych zmian temperatur i wzorców pogodowych. Takie zmiany mogą być naturalne i wynikać ze zmian w aktywności słońca lub dużych erupcji wulkanów. Jednak od XIX wieku główną przyczyną zmiany klimatu jest działalność człowieka, zwłaszcza ze względu na spalanie paliw kopalnych, takich jak węgiel, ropa naftowa i gaz [UN 2024]. Natomiast utrata różnorodności biologicznej odnosi się do zmniejszenia dowolnego aspektu różnorodności biologicznej (tj. różnorodności na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym) na określonym obszarze w wyniku śmierci (w tym wyginięcia), zniszczenia lub ręcznego usunięcia; może odnosić się do wielu skal, od wymierania globalnego po wymieranie populacji, co skutkuje zmniejszeniem całkowitej różnorodności w tej samej skali [UNDRR 2024]. W ostatniej dekadzie zaobserwowano wzrost obaw związanych z utratą różnorodności biologicznej, natomiast zmiany klimatu są już postrzegane przez społeczeństwo w kategoriach katastrofy i strachu. Czy działania podejmowane dla zatrzymania lub odwrócenia utraty różnorodności biologicznej są korzystne dla procesów łagodzenia zmiany klimatu? [Dörries 2010, Shin i in. 2022].

OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH

Kraje Unii Europejskiej powinny wprowadzić obowiązkowe regulacje dotyczące ochrony zasobów wodnych.

Debata będzie się koncentrowała na tym, czy wprowadzenie obowiązkowych regulacji jest konieczne dla ochrony zasobów wodnych, czy też powinno się pozostawić państwom swobodę w tworzeniu własnych polityk. Uczestnicy będą analizować efektywność regulacji oraz ich wpływ na gospodarkę i społeczności lokalne.

Ochrona zasobów wodnych powinna być priorytetem w polityce zrównoważonego rozwoju.

Podczas debaty uczestnicy będą dyskutować, czy ochrona zasobów wodnych powinna być traktowana jako kluczowy element polityki zrównoważonego rozwoju, czy też powinna być równoważona z innymi priorytetami, takimi jak rozwój gospodarczy i infrastrukturalny.

Wprowadzenie opłat za nadmierne zużycie wody jest konieczne dla skutecznej ochrony zasobów wodnych w Polsce.

Debata skupi się na kwestii, czy wprowadzenie opłat za nadmierne zużycie wody jest efektywnym narzędziem zarządzania zasobami wodnymi, czy też istnieją lepsze alternatywy. Uczestnicy będą analizować ekonomiczne i społeczne skutki takich opłat.

ADAPTACJA I MITYGACJA DO ZMIAN KLIMATU

Adaptacja do zmian klimatu powinna być priorytetem polityki klimatycznej.

Uczestnicy debaty będą rozważać, czy adaptacja do skutków zmian klimatu powinna mieć pierwszeństwo przed działaniami mitygacyjnymi, czy też oba podejścia powinny być równorzędne. Analiza będzie obejmować skutki ekonomiczne, społeczne i ekologiczne.

Państwa rozwinięte powinny finansować adaptację do zmian klimatu w krajach rozwijających się.

Debata skupi się na etycznych i praktycznych aspektach finansowania adaptacji do zmian klimatu przez państwa rozwinięte. Uczestnicy będą dyskutować o odpowiedzialności historycznej oraz o współczesnych zobowiązaniach międzynarodowych.

Innowacje w budownictwie, takie jak saudyjski projekt Line City, są potencjalnym źródłem większej ilości ekologiczności zagrożeń niż szans.

Line city to będące obecnie w budowie miasto o nietypowej strukturze i lokalizacji, którego forma zakłada nowy, ekologiczny styl życia. Miasto z założenia ma być zeroemisyjne, a także ma stanowić centrum rozwoju nowych technologii. Na całym świecie realizowane są podobne inwestycje. Teza została przygotowana przez organizatorów "Turnieju Debat Ekologiczno-Klimatycznych".

GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM

Gospodarka o obiegu zamkniętym powinna być obowiązkowym modelem dla wszystkich krajów Unii Europejskiej.

Debata będzie koncentrować się na tym, czy model gospodarki o obiegu zamkniętym powinien być obligatoryjny dla wszystkich krajów, czy też

powinien być wdrażany dobrowolnie, w zależności od specyfiki gospodarczej poszczególnych państw.

Gospodarka o obiegu zamkniętym przynosi więcej korzyści niż tradycyjna gospodarka liniowa.

Uczestnicy będą analizować korzyści gospodarki o obiegu zamkniętym w porównaniu z tradycyjną gospodarką liniową. Dyskusja obejmie aspekty ekonomiczne, ekologiczne i społeczne. Debata skupi się na roli edukacji i świadomości społecznej w implementacji gospodarki o obiegu zamkniętym. Uczestnicy będą rozważać, jakie działania edukacyjne są najskuteczniejsze i jak można je zintegrować z polityką publiczną.

INICJATYWY SPOŁECZNE I EDUKACYJNE

Młodzi ludzie są w stanie wpływać na zarządzanie przeciwdziałaniem zmianom klimatu

Pod wpływem pomysłu Greta Thunberg na piątkowe strajki szkolne, w latach 2018 i 2019 pojawiły się „strajki klimatyczne” jako forma młodzieżowego ruchu społecznego domagającego się dalekosiężnych działań w sprawie zmian klimatycznych. Młodzież podjęła różne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatycznym, ale naukowcy nie poświęcili wystarczającej uwagi mobilizacji młodych ludzi na rzecz klimatu. Zbiorowym działaniom młodzieży udało się sproblematyzować globalną bierność i inercję klimatyczną oraz spojrzeć na zmiany klimatyczne z perspektywy sprawiedliwości, ale aktywiści napotkali ograniczenia w przekształcaniu swojej moralnej legitymizacji w siłę niezbędną do radykalnych zmian. Młodych ludzi pojawili się jako agenci zmian na arenie globalnych zmian klimatycznych, ale nie zostali w pełni zaangażowani w zarządzanie zmianami klimatycznymi i kształtowanie polityki [Han i Ahn 2021].

Aktywizm klimatyczny w świecie wirtualnym jest bardziej efektywny niż w świecie rzeczywistym

Chociaż odsłony ruchu aktywizmu klimatycznego w trybie offline trwały dziesięciolecia, dzisiejsze zaangażowanie młodzieży w Internecie za pośrednictwem platform mediów społecznościowych zmieniło krajobraz tego ruchu społecznego. Młodzi działacze klimatyczni wykorzystują platformy mediów społecznościowych do tworzenia społeczności ruchów społecznych i kierowania nimi dla szerszych działań. Pokazuje to siłę kultury cyfrowej i kultury młodzieżowej w tworzeniu tożsamości zbiorowej w ramach zróżnicowanego pokolenia [Wielk i Standlee 2021]. Czy jednak aktywizm online jest bardziej efektywny w porównaniu do tradycyjnej walki o klimat, która odbywa się poprzez wspólne działania i inicjatywy w czasie rzeczywistym?

Inicjatywy społeczne oparte na dyskursie zagłady to najgorsze metody walki ze zmianami klimatu

Zmiana klimatu to złożony problem na styku nauki, emocji i polityki, który zajmuje umysły młodych ludzi na całym świecie, o czym świadczą ogólnoswiatowe strajki klimatyczne. Młodzież domaga się zwrócenia uwagi opinii publicznej na zmiany klimatyczne, stosując różne metody, w których obrębie można zidentyfikować odmienne dyskursy (sposoby omawiania zmian klimatycznych): dyskurs zorientowany na rozwiązania, dyskurs dotyczący polityki klimatycznej i dyskurs zagłady. Dyskursy te dają wgląd w rodzaje wiedzy i emocji na temat zmian klimatycznych, a jednocześnie u niektórych mogą pokazywać upolitycznienie zmian klimatycznych [Zummo i in. 2021].

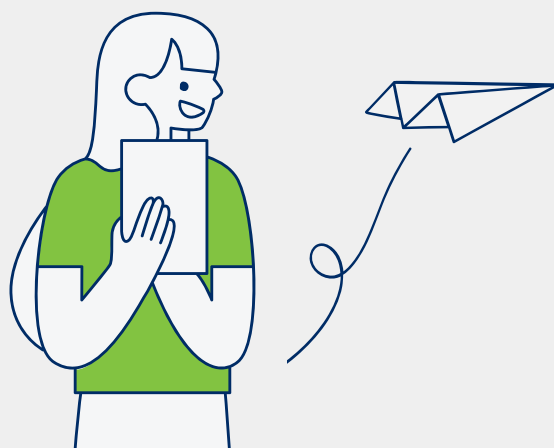
Tezy przygotowane przez organizatorów “Turnieju Debat Ekologiczno-Klimatycznych”, które nawiązują do tematyki inicjatyw społecznych i edukacyjnych.

- “Lepszy byłby świat, w którym nie działają radykalne ruchy ekologiczne.”
- “Należy żałować greenwashingu.”
- “Należy żałować narracji skupiającej się na negatywnych skutkach zmian klimatu.”
- “Należy żałować popularyzacji narracji o indywidualnym śladzie węglowym.”

TRANSPORT EKOLOGICZNY

Tezy przygotowane przez organizatorów “Turnieju Debat Ekologiczno-Klimatycznych”, które dotyczą tematyki transportu ekologicznego.

- “W Polskich miastach powyżej 500 tys. mieszkańców należy wprowadzić strefy czystego transportu”
- “Należy żałować popularyzacji samochodów elektrycznych”

KORZYŚCI Z WYKORZYSTANIA DEBAT OKSFORDZKICH W EDUKACJI KLIMATYCZNEJ

JOANNA LEWANDOWSKA

Debata oksfordzkie są **idealnym narzędziem** do rozwijania umiejętności argumentacji, a także wyrażania swojej opinii. Uczestnicy muszą przekonywać innych do swoich poglądów na temat kwestii klimatycznych. W trakcie debaty uczniowie analizują dostępne dane naukowe, interpretują je i używają ich do poparcia swoich argumentów. Ponadto, muszą być w stanie skutecznie odpowiadać na argumenty przeciwników, co wymaga, a także wspomaga rozwój procesów logicznego myślenia i umiejętności szybkiego reagowania. Dzięki regularnym debatom oksfordzkim, uczniowie **rozwijają umiejętność wyrażania swoich poglądów w sposób klarowny i przekonujący.**

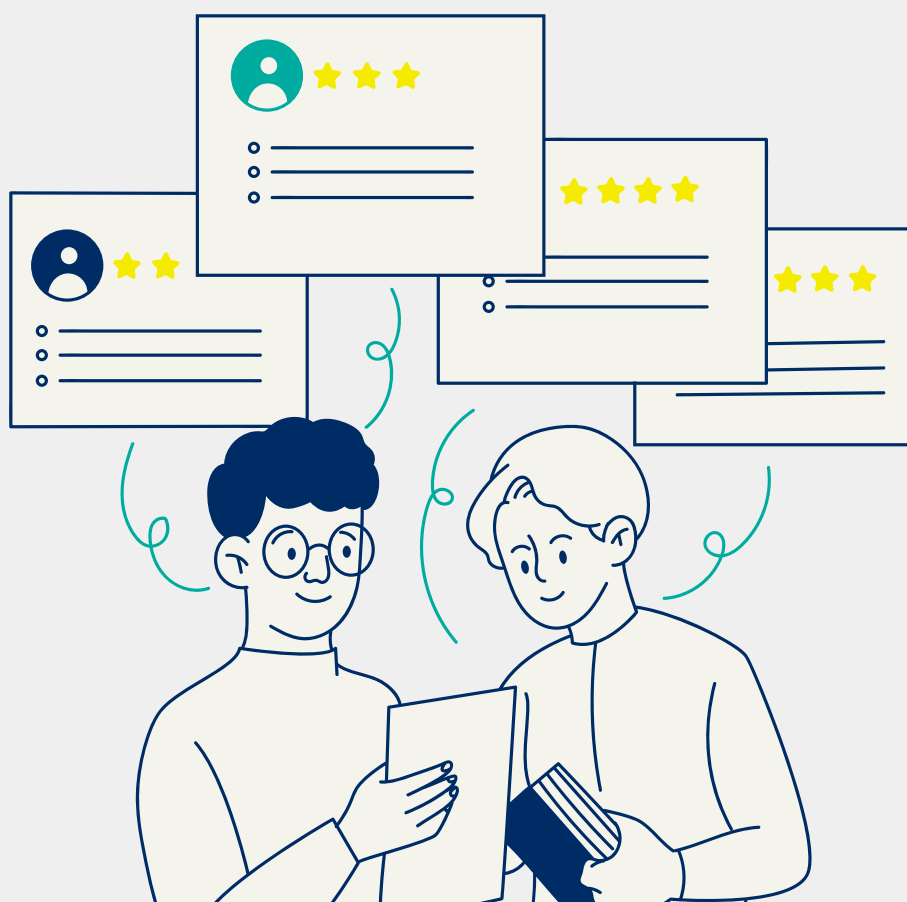
Debata oksfordzkie **promują krytyczne myślenie** poprzez konfrontowanie uczestników z różnymi punktami widzenia na temat problemów klimatycznych. Aby skutecznie uczestniczyć w debacie, uczniowie muszą analizować argumenty, oceniać ich wiarygodność oraz zastanawiać się nad konsekwencjami zachodzących w debacie mechanizmów. W ten sposób rozwijają **swoje umiejętności zarówno myślenia analitycznego, jak i oceny informacji**, co jest niezwykle istotne w zrozumieniu często złożonych problemów środowiskowych.

Każdy młody człowiek w coś się angażuje... Tak po prostu, z reguły. Są to różne działania (tutaj skupmy się na działaniach dotyczących problemów klimatycznych) od udziału w webinarach dotyczących problemy klimatyczne, przez wszelakie wpisy w mediach społecznościowych, aż do działalności przed szerszym audytorium.

Gdy mowa o zaangażowaniu młodych ludzi w dyskurs klimatyczny warto zauważyć ciągle rosnące znaczenie Debat oksfordzkich. Uczestnictwo daje nie tylko możliwość **poszerzenia wiedzy, ale także poczucie przynależności** do grupy ludzi świadomych, którzy nie są obojętni na postępujące zmiany klimatu. Debata to idealna okazja do wymiany pomysłów i doświadczeń między uczestnikami, co może prowadzić do bardziej kreatywnego podejścia w sposobie rozwiązywania problemów klimatycznych.

Uczestnictwo w debatach oksfordzkich niewątpliwie wspiera **rozwój samodzielności i inicjatywy u uczniów i studentów**. Wymaga od nich: samodzielnego zbierania informacji i ich analizy, przygotowania argumentacji oraz podejmowania decyzji w trakcie dyskusji. Co więcej, debaty zachęcają uczestników do aktywnego poszukiwania rozwiązań problemów, co sprzyja rozwijaniu inicjatywy i kreatywności. Dzięki temu uczniowie uczą się być aktywnymi obywatelami, a także społecznikami, gotowymi do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska.

STUDIUM PRZYPADKU: SUKCESY DEBAT OKSFORDZKICH W EDUKACJI KLIMATYCZNEJ

JADWIGA MIZERSKA

DOŚWIADCZENIA SZKÓŁ I INSTYTUCJI

Obserwowanie sukcesów debat oksfordzkich w edukacji klimatycznej może dostarczyć cennych wskazówek do lokalnych działań na rzecz klimatu i ekologii na terenie gminy, powiatu czy województwa.

Oto kilka kluczowych inicjatyw i projektów z Polski, które mogą być inspirujące dla innych oraz stanowić dobrą praktykę.

- **“Turniej Debat Ekologiczno-Klimatycznych”** organizowany przez Krakowskie Stowarzyszenie Mówców wraz z Polską Akademią Nauk oraz Ogrodem Botanicznym Polskiej Akademii Nauk - Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie jest doskonałą inspiracją do zorganizowania ogólnopolskiego turnieju dla uczniów i uczennic ze szkół średnich z całej Polski. Turniej ten stanowi świetny przykład łączenia głosu akademickiego z rozrywką poprzez rywalizację w formie debaty oksfordzkiej. Finałowa teza V edycji “Turnieju Debat Ekologiczno-Klimatycznych” brzmiała “Należy przewidywać wynalezienie i upowszechnienie się Zielonej Technologii do 2040 r.”. Aby dowiedzieć się więcej o tej inicjatywie, można obejrzeć relację na YouTube [tutaj](#) oraz odwiedzić stronę na Facebooku. Zachęcamy do udziału w Turnieju w przyszłych edycjach!

- **“Ogród pełen debat”** to projekt Krakowskiego Stowarzyszenia Mówców, który nie tylko ma intrygujący tytuł, ale również odniósł duży sukces w lokalnej społeczności. Projekt ten angażował uczniów krakowskich szkół, edukując ich o zmianach klimatu, ekologii i dbaniu o środowisko poprzez przygotowany przez ekspertkę warsztat dla uczestników. Ponadto, uczestnicy mieli możliwość wzięcia udziału w debacie oksfordzkiej. Projekt “Ogród pełen debat” kończyła konferencja podczas której uczestnicy mogli uczestniczyć w wykładzie dotyczącym działalności fundacji Nausika prowadzonym przez mgr Patrycję Gas, obejrzeć debatę pokazową, w której brali udział uczniowie III Liceum Ogólnokształcącego w Krakowie oraz IV Liceum Ogólnokształcącego w Krakowie oraz wysłuchać panelu dyskusyjnego na temat “Wykorzystywanie innowacyjnych narzędzi w edukacji ekologicznej”. Teza debaty pokazowej brzmiała “Ruch klimatyczny w Europie w swoim przekazie powinien kłaść większy nacisk na potrzebę zwiększania inwestycji w odnawialne źródła energii”. Projekt został zrealizowany dzięki dofinansowaniu z Funduszu Naturalnej Energii, którego organizatorem był Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.
- Cykl debat oksfordzkich na temat ochrony środowiska i zmian klimatu, który zakończył się 22 lutego 2023 roku, był organizowany przez Fundację Zakłady Kórnickie i Fundację Projekty Edukacyjne w ramach Programu Drzewo Franciszka. Uczniowie z różnych szkół Wielkopolski przez ostatnie kilka miesięcy rywalizowali, debatując o problemach środowiskowych i klimatycznych z różnych perspektyw, zarówno globalnych, jak i lokalnych. Teza finałowej debaty brzmiała: **“W szkołach w Polsce powinien być przedmiot dotyczący zmian klimatycznych.”** Zachęcamy do organizacji podobnych wydarzeń w placówkach edukacyjnych.

WPŁYW DEBAT OKSFORDZKICH ORAZ UMIEJĘTNOŚCI RETORYCZNYCH NA ŚWIADOMOŚĆ KLIMATYCZNĄ

JADWIGA MIZERSKA

Debaty oksfordzkie odgrywają istotną rolę w kształtowaniu świadomości klimatycznej poprzez stymulowanie otwartej dyskusji i analizy różnorodnych perspektyw na tematy związane ze zmianami klimatycznymi. Dzięki swojemu formalnemu i interaktywnemu charakterowi, debaty umożliwiają uczestnikom lepsze zrozumienie skomplikowanych problemów środowiskowych oraz skuteczne argumentowanie swoich stanowisk.

Ponadto, organizacje promujące debaty oksfordzkie często angażują się również w edukację społeczeństwa na temat konieczności działań na rzecz ochrony środowiska, propagując idee zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialności ekologicznej szczególnie wśród młodych osób.

Dzięki nim ludzie mogą poszerzać swoją wiedzę, rozwijać umiejętności debatowania i aktywnie angażować się w debatę publiczną na temat klimatu, co przyczynia się do budowania bardziej świadomego i zaangażowanego społeczeństwa.

Podstawy wystąpień publicznych są kluczowe nie tylko dla debat oksfordzkich, ale także dla edukacji klimatycznej. Umiejętności retoryczne ludzi, którzy działają i myślą o przyszłości naszej planety są niezwykle istotne.

To właśnie dzięki nim mogą skutecznie przekazywać wiedzę, budować świadomość społeczną oraz zachęcać do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska.

Debata oksfordzka stanowi jedno z narzędzi wspierających rozwój tych umiejętności, ale nie jest jedynym sposobem na kształtowanie świadomości klimatycznej.

Zachęcamy nauczycieli, przedstawicieli trzeciego sektora oraz pracowników instytucji publicznych do skorzystania z naszego poradnika. Poradnik to praktyczne narzędzie, które można zastosować w różnych kontekstach edukacyjnych i społecznych, promując konstruktywny dialog oraz wspólne rozwiązywanie problemów.

W obliczu rosnących zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi, kluczowe jest, aby społeczeństwo było dobrze poinformowane i zdolne do współpracy w celu osiągnięcia zrównoważonych rozwiązań. Efektywna komunikacja jest kluczowa, aby budować zrozumienie i zaangażowanie w tematy związane z klimatem. Nasz poradnik ma na celu wspieranie tego procesu, pomagając w tworzeniu przestrzeni do otwartej wymiany myśli i poszukiwania wspólnych rozwiązań.

Zachęcamy do aktywnego korzystania z możliwości jakie stwarza debata oksfordzka by dołączyć do wspólnego wysiłku na rzecz lepszej przyszłości dla naszej planety.

Młodzieżowa
Rada Klimatyczna

Podręcznik przygotowali członkowie i członkinie Młodzieżowej Rady Klimatycznej II kadencji

Koordinacja autorów: Jadwiga Mizerska, Natalia Gajewska

Autorzy:

Natalia Gajewska, Jadwiga Mizerska, Paweł Dudziec, Joanna Lewandowska,
Wiktoria Ratajczak | Młodzieżowa Rada Klimatyczna
Patrik Golba-Zawadzki | Stowarzyszenie Plan na Kraków

Recenzja:

Anna Kulma, Dariusz Staroń | Krakowskie Stowarzyszenie Mówców

Przykłady tez:

Natalia Gajewska, Jadwiga Mizerska, Paweł Dudziec, Damian Mazura |
Młodzieżowa Rada Klimatyczna
Patrik Golba-Zawadzki | Stowarzyszenie Plan na Kraków

Korekta:

Natalia Gajewska, Jadwiga Mizerska | Młodzieżowa Rada Klimatyczna
Patrik Golba-Zawadzki | Stowarzyszenie Plan na Kraków

Opracowanie graficzne:

Julia Nowaczewska | Młodzieżowa Rada Klimatyczna

Bibliografia

Fuertes P., Miguel Á.; Andrés Sánchez, S.; Corrochano F., D.; Delgado Martín, L.; Herrero T., P.; Ballegeer, A. M.; Ferrari Lagos, E.; Fernández Álvarez, R.; Ruiz Méndez, C. 2020. Climate change education : a proposal of a category-based tool for curriculum analysis to achieve the climate competence. *Education in the knowledge society* 21: 1–13.

Maione, M.; Fowler, D.; Monks, P.S.; Reis, S.; Rudich, Y.; Williams, M.L.; i in. 2016. Air quality and climate change: Designing new win-win policies for Europe. *Environmental Science & Policy* 65: 48–57.

Zummo, L.; Gargroetzi, E.; Garcia, A. 2020. Youth voice on climate change: using factor analysis to understand the intersection of science, politics, and emotion. *Environmental Education Research* 26: 1207–1226.

Han, H.; Ahn, S.W. 2020. Youth Mobilization to Stop Global Climate Change: Narratives and Impact. *Sustainability* 12: 4127.

Wielk, E.; Standlee, A. 2021. Fighting for Their Future: An Exploratory Study of Online Community Building in the Youth Climate Change Movement. *Qualitative Sociology Review* 17: 22–37.

Dörries, M. 2010. Climate catastrophes and fear. *WIREs Climate Change* 1: 885–890.

Shin, Y.; Midgley, G.F.; Archer, E.R.M.; Arneth, A.; Barnes, D.K.A.; Chan, L.; i in. 2022. Actions to halt biodiversity loss generally benefit the climate. *Global Change Biology* 28: 2846–2874.

Pettorelli, N.; Graham, N.A.J.; Seddon, N.; Maria da Cunha Bustamante, M.; Lowton, M.J.; Sutherland, W.J.; i in. 2021. Time to integrate global climate change and biodiversity science-policy agendas. *Journal of Applied Ecology* 58: 2384–2393.

Rousell, D.; Cutter-Mackenzie-Knowles, A. 2019. A systematic review of climate change education: giving children and young people a 'voice' and a 'hand' in redressing climate change. *Children's Geographies* 18: 191–208.

Stevenson, R.B.; Nicholls, J.; Whitehouse, H. 2017. What Is Climate Change Education? *Curriculum Perspectives* 37: 67–71.

Szczepankiewicz, E.I.; Fazlagić, J.; Loopesko, W. 2021. A Conceptual Model for Developing Climate Education in Sustainability Management Education System. *Sustainability* 13: 1241.

Tomasz WARCHOŁ, Uniwersytet Rzeszowski, Edukacja pozaformalna wsparciem dla rozwoju dziecka w młodszym wieku szkolnym

Netografia

Cele Zrównoważonego Rozwoju UNIC Warsaw. <https://www.un.org.pl/cel7> (data dostępu: 23.07.2024 r.).

United Nations. <https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change> (data dostępu: 23.07.2024 r.).

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. <https://www.undrr.org/understanding-disaster-risk/terminology/hips/en0008> (data dostępu: 23.07.2024 r.).

Biomasa. <https://magazynbiomasa.pl/oze-coraz-bardziej-konkurencyjne-wobec-paliw-kopalnych/> (data dostępu: 23.07.2024 r.).

WORLD NUCLEAR ASSOCIATION. <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/climate-change/climate-external-policy/> (data dostępu: 23.07.2024 r.).

Rada Europejska. Rada Unii Europejskiej. <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/climate-change/climate-external-policy/> (data dostępu: 23.07.2024 r.).

Główny Urząd Statystyczny

[Fakty i mity - Nauka o klimacie | naukaoklimacie.pl](https://www.un.org.pl/cel7)

<https://www.un.org.pl/cel7>

<https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/climate-change/climate-external-policy/>